

BRAFA LA FIERE

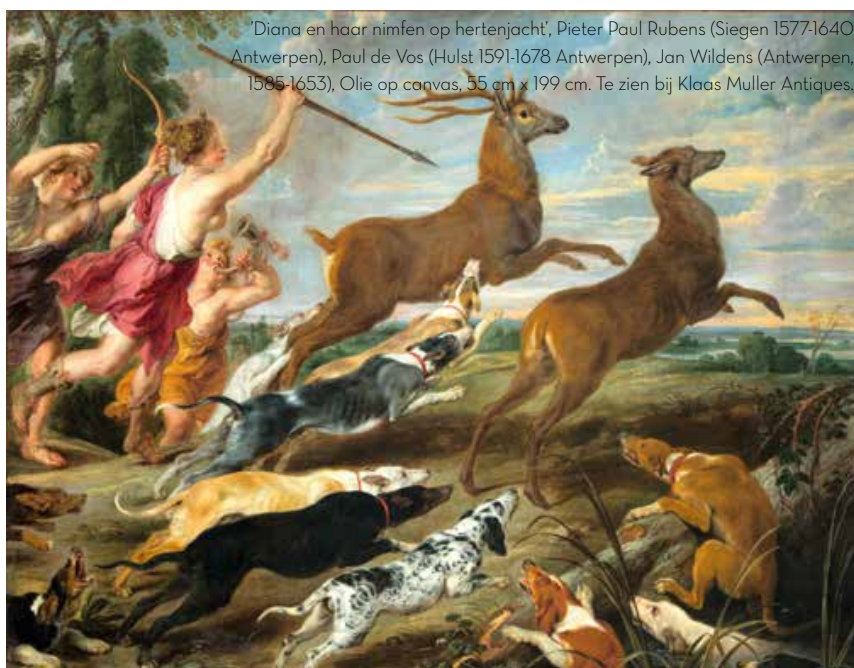
De 63e editie van Brafa (27 januari t/m 4 februari) is een fonkelend kunst en antiekfeest. Samen met smaakmakers Gert Voorjans, Rodolphe Parente en Jean Philippe Demeyer gaan we schatzoeken bij onze zuiderburen.

Tekst *Hélène van der Ven*

Traditiegetrouw zie je op deze beurs de belangrijkste hoogtepunten uit de Belgische kunstgeschiedenis. Heel bijzonder is het vroeg zeventiende-eeuwse doek 'Diana en haar nimfen op hertenjacht' bij Klaas Muller Antiques. Het is een gesamtwerk van drie Vlaamse coryfeeën: Diana, de godin van de jacht, en haar nimfen zijn geschilderd door niemand minder dan Peter-Paul Rubens (1577-1640), de honden en herten door Paul de Vos (1591-1678) en het landschap door Jan Wildens (1586-1653).

Bij Epoque Fine Jewels zijn de art nouveau-juwelen van de Brusselse ontwerper Philippe Wolfers (1858-1929), met hun naturalistische en Japanse invloeden, altijd een blikvanger. Een ander opvallend schilderij op deze beurs is van Emile Claus (1849-1924), de impressionist uit de Latemse School. 'Kapucijners' uit 1901 is een gezicht op de tuin bij zijn woonhuis Villa Zonneschijn in Astene. Het lijkt alsof hij op het uitgestrekte, rozerode bloemenbed de zon zelf heeft geschilderd, met in de verte de glinsterende rivier de Leie.

Ook het Belgische koloniale verleden schemert door in het aanbod van de vele Tribal Art galleries en vanzelfsprekend draagt de *comic art*-sectie een duidelijk Belgisch stempel, met originele tekeningen

'Diana en haar nimfen op hertenjacht', Pieter Paul Rubens (Siegen 1577-1640 Antwerpen), Paul de Vos (Hulst 1591-1678 Antwerpen), Jan Wildens (Antwerpen, 1586-1653), Olie op canvas, 55 cm x 199 cm. Te zien bij Klaas Muller Antiques.

Yaka masker uit de late negentiende eeuw en vroeg twintigste eeuw. Hout, raffia, polychromie. Uit de Democratische Republiek Congo. Provenance: Belgische privé-collectie. Te zien bij Galerie Didier Claes.

van onder meer Hergé, Peyo, Vandersteen en Franquin. De grote Belgische moderne en hedendaagse kunstenaars van James Ensor en René Magritte tot Panamarenko en Jan Fabre (van wiens hand een juweel van een pentekening van een Libelle uit 1988 hangt bij Galerie Jamar), hangen hier gebroederlijk naast topwerken van internationale sterren als Anish Kapoor en El Anatsui.

GLOBAL PLAYERS

Uiteraard is er ook een breed aanbod bij de internationale galleries. Bij Galerie Mathivet waan je je in een mondain Parijs appartement ingericht met art deco en naorlogs design, met werken van Carlo Bugatti (1856-1940), André Arbus (1903-1969) en Marc du Plantier (1901-1975). Japanse prenten en objecten vind je bij Galerie Tanakaya, Steinitz Gallery brengt kostbare goudleer behangen en lambriseringen en ▶

Tapijt, rond 1960, Michel Seuphor (Antwerpen 1901-1999 Parijs),
334 cm x 336 cm. Geknoopt in de ateliers van Elisabeth De
Saedeleer in België. Te zien bij Galerie N. Vrouyr.

GERT VOORJANS

interior designer

'Als hoofdstad van Europa valt Brussel onder de invloedssfeer van heel uiteenlopende landen, en dat voel je op Brafa. Vandaar de enorme diversiteit aan kunst, met onder andere werken van Spaanse, Portugese en Italiaanse oorsprong. Je vindt er niet alleen oude meesters, moderne en hedendaagse kunst, maar ook toegepaste, decoratieve kunst en zelfs juwelen. Dat is uniek. Ik bezoek Brafa elk jaar. Niet alleen voor bepaalde galleries, kunstwerken of kunstenaars, maar vooral om er tot nieuwe ontdekkingen te komen. Ik voorzie mooie toekomstperspectieven voor Brafa. De beurs staat wat mij betreft nog in haar kinderschoenen.'

RODOLPHE PARENTE

interior designer

'Brafa is de beste beurs om een breed aanbod van authentieke meesterwerken te vinden. De geweldige mix van galeriës is inspirerend voor mij, het is onconventioneel en er zijn steeds nieuwe dingen te vinden. De atmosfeer is vriendelijk en voor mijn cliënten is het makkelijk om Brafa te bezoeken. Ik houd van de menselijke schaal in de fantastische architectonische context.'

'Mirror Glow Bronze' (Cobalt Blue), 2015,
Anish Kapoor (Mumbai, 1954),
brons en lak, Ø 133.4 cm x 21.6 cm.
Te zien bij Gladstone Gallery.

'Dragonfly', 1988,
Jan Fabre (Antwerpen, 1958),
Bic-pen op papier, gesigneerd
en gedateerd, 150 cm x 223,2
cm. Te zien bij Galerie Jamar.

Sfeerbeeld Brafra 2017, courtesy Brafra.

JEAN-PHILIPPE DEMEYER

interior designer

'Kapucijners', 1901, Emile Claus (St Eloois-Vijve 1849-1924 Astene), olieverf op doek 90 cm x 120 cm, gesigneerd linksonder: Em. Claus. Te zien bij Galerie Oscar de Vos.

Art deco-fauteuil op ski's, Henri Rapin (1873-1939), esdoornhout en metaal, gemaakt voor de Keizerlijke residentie in Tokio. Te zien bij Galerie Mathivet.

'Ik bezoek beroepshalve veel beurzen en ik ben heel sfeergevoelig. Voor mij is Brafra de perfecte distillatie van het leven anno 2017: er is alles voorhanden om het ideale interieur te maken. Het is authentiek eclectisch zoals België dat ook fundamenteel is. Het zit in ons DNA. Ook het gebouw is adembenemend mooi; een industriële kathedraal. Zo is de schoonheid binnen en buiten gekoppeld.'

het Milanese Roberta e Basta specialiseert zich in uitbundige meubels van Italiaanse ontwerpers die rechtsreeks uit de eclectische collectie van een imaginaire, excentrieke oudtante lijken te komen. Über smaakmaker Axel Vervoordt staat altijd garant voor de nodige dosis inspiratie. Ook de Nederlandse deelnemers brengen bijzondere objecten: Honourable Silver Objects heeft een bijzondere, achttiende-eeuwse Hollandse zilveren soepterrine en bij Floris van Wanroij Fine Art valt een elegant walnoten houten, zestiende-eeuws Christuskindje op met de gouden wereldbol in zijn hand.

EREGAST

Bijzonder is ook de eregast dit jaar: de *environment* kunstenaar Christo (Bulgarije, 1935), bekend van zijn projecten als de ingepakte Reichstag in Berlijn, de ingepakte brug Pont Neuf in Parijs en het project 'The Gates' in Central Park, New York. Op Brafra komt één van zijn vroege werken te staan, 'Three Store Fronts' uit 1965-1966. Het enorme werk (14 meter lang en 2.4 meter hoog) zal te zien zijn bij het restaurant op de beursvloer en is een bruikleen van het Eindhovense Stedelijk van Abbemuseum. (Lees het interview met Christo op pagina 95). Genoeg reden dus om af te reizen naar Brussel en je over te geven aan het Belgische *joie de vivre!* brafa.art

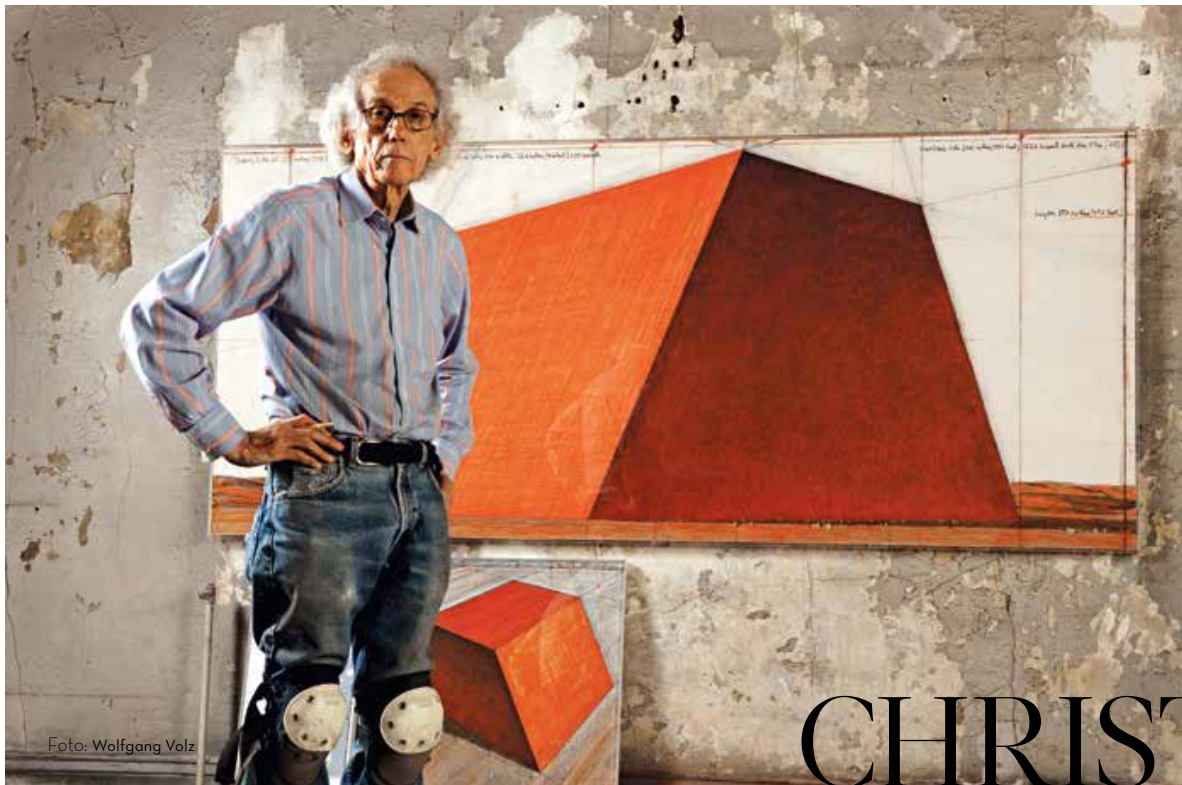

Foto: Wolfgang Volz

CHRISTO

Noem ze geen inpakkunstenaars, want ‘dat dekt de lading niet’. Wel gebruiken ze textiel in ieder kunstwerk dat tijdelijk een gebouw of landschap transformeert.

Schets van het project *Wall of Oil Drums*, voor het Museum of Modern Art in New York in 1968. **Boven:** Christo in zijn studio voor een voorbereidende tekening voor *The Mastaba*.

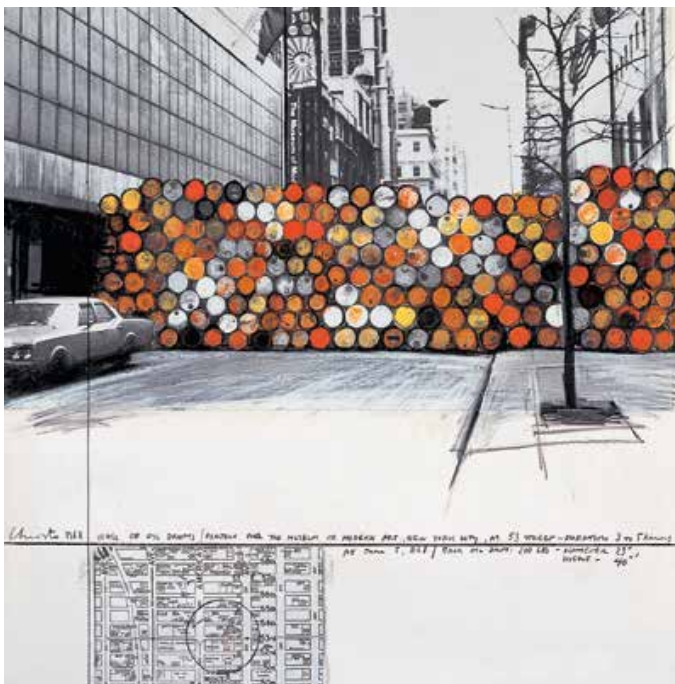

Foto: Vincent Everarts

Tekst *Hélène van der Ven*

De artiestennaam Christo staat voor het kunstenaarskoppel Christo Vladimirov Javacheff en Jeanne-Claude Marie Denat. Ze werden op dezelfde dag geboren: 13 juni 1935. De één in Gabrovo (Bulgarije), de ander in Casablanca (Marokko). Ze behoren tot de iconen van de hedendaagse kunst, in het bijzonder om hun ingepakte monumenten en landschappen. De ingepakte eilanden bij Miami, de brug Pont Neuf in Parijs en het project ‘The Gates’ in Central Park in New York zijn enkele van de meest bekende projecten. Jeanne-Claude overleed in 2009. Haar echtgenoot Christo is in januari 2018 eregast op de kunstbeurs Brafra in Brussel.

Hoe zou u uw werk omschrijven?

‘We maken kunst omdat we kunst willen maken, iets creëren dat schoonheid en vreugde brengt. Ik noem het *environmental art* (omgevingskunst, red.). Sommige installaties hebben we gemaakt op het platteland, zoals die met de blauwe en gele parasols in Japan en Californië in 1985. Dat project vond simultaan plaats in twee valleien, die in Japan 19 kilometer lang, die in Californië 29 kilometer lang. ▶

Foto: Wolfgang Volz © 2016 Christo

Project The Floating Piers uit 2014-2016 in het Iseomeer in Italië. **Rechterpagina, met de klok mee:** Maquette van het project The Pont Neuf Wrapped in Parijs, 1975-1985, te zien op 'Christo and Jeanne-Claude, Urban Projects' in ING Art Center Brussel. Christo aan het werk bij Villa Borghese, Rome in november 1963. Eindresultaat van The Pont Neuf Wrapped. Jeanne-Claude en Christo voor de ingepakte Pont Neuf in Parijs.

van gemaakt kan worden. Voor de korte periode dat het kunstwerk er staat, is het voor het publiek.'

Heeft u zelf een favoriet kunstwerk?

'Nee. Jeanne-Claude had daarop altijd het perfecte antwoord: "Hoe zou je kunnen kiezen tussen je kinderen? Ze zijn je allemaal even lief".'

Andere projecten doen we weer in grote steden, zoals het inpakken van de Reichstag in Berlijn of de brug Pont Neuf in Parijs. Het is dus geen *urban art* of *landscape art* maar *environmental art*. We maken onze kunstwerken eigenlijk overal waar mensen komen. We geven ze een tijdelijk cadeau, met veel liefde en zorg gemaakt.'

De omvang en de schaal van uw projecten zijn enorm en vragen vaak jarenlange voorbereidingen op het gebied van financiering, vergunningen, planning en techniek.

'De voorbereiding is eigenlijk net als bij architectuur - alsof je een brug of een wolkenkrabber zou bouwen - maar dan gecompliceerder, want er zijn nooit precedenten. Ieder werk is helemaal uniek, we doen nooit hetzelfde. We werken met een groot team van professionals die elk specialisten zijn op hun eigen gebied. We hebben advocaten, ingenieurs, technische staf, verzekeraars en planners. Het verkrijgen van vergunningen is vaak de grootste uitdaging. Ook testen we projecten, om te kijken of ze weer- en windbestendig zijn. Dat alles vraagt tijd. Om je een idee te geven: voor het inpakken van de Reichstag zijn we 24 jaar bezig geweest om het te realiseren, van 1971 tot 1995. Het gebouw stond deels in Oost- en deels in West-Berlijn, dat maakte het extra gecompliceerd. We hebben in de loop der jaren met zes presidenten onderhandeld en tegen de eindstreep persoonlijk met elk van de 350 gedeputeerden gesproken. Er werd een vergunning aangevraagd die bestond uit 700 pagina's. Alsof we een vergunning aanvraagden om een vliegveld te bouwen! Uiteindelijk overtuigden we bondskanselier Helmut Kohl met drie argumenten: het ging om een kunstwerk zonder verborgen agenda, we betaalden alles zelf en alle materialen werden gerecycled.'

U heeft inderdaad een vrij uniek businessmodel: u betaalt alle projecten, die vaak miljoenen kosten, zelf.

'Ja, want ik wil helemaal vrij zijn. Zodra je geld aanneemt van een ander, kan die je vertellen wat je moet doen. We financieren alles met verkoop van collages, foto's, tekeningen en vroeg werk. Het is elke keer spannend, want je weet nooit van tevoren of je het gaat halen. Maar ik vind het heel belangrijk om die artistieke vrijheid te hebben. Ik wil zelf bedenken wat ik ga maken en waar het komt te staan. Ik ga nooit op uitnodigingen in. Bovendien geven we onze kunstwerken echt aan het publiek. Ze zijn voor iedereen te zien, we verkopen geen kaartjes en vragen geen geld. Het is zelfs zo dat we het gebied rondom het kunstwerk helemaal afhuren, zodat er geen commercieel gebruik

U bent inmiddels 82 jaar en nog vol plannen. Wat is uw volgende project?

'Dat is ook iets waar ik al jaren mee bezig ben. Het vindt zijn oorsprong in 1962. In dat jaar maakten Jeanne-Claude en ik een barricade van 89 olievaten, waarmee we de rue Visconti in Parijs helemaal afsloten. Het was ons symbolische protest tegen de Berlijnse Muur. Daarop geïnspireerd bedachten we in 1979 tijdens ons eerste bezoek aan de Verenigde Arabische Emiraten, de 'Mastaba': een enorm beeldhouwwerk van 410.000 gekleurde olievaten midden in de woestijn. Een mastaba is een grafwoning van de Oude Egyptenaren en heeft de vorm van een langwerpige afgeknotte piramide. Het is een bekende vorm in deze contreien en het mozaïek van de gekleurde olievaten echoot de Islamitische architectuur. Na jarenlange grondige voorbereidingen, waarbij we vier universiteiten de technische structuren hebben laten uitwerken, hebben we gekozen voor het concept van de Universiteit van Hosei in Japan. Het bijzondere is dat de 'Mastaba' het enige permanente beeldhouwwerk wordt in ons oeuvre.'

Dit jaar bent u eregast van de kunstbeurs Brafra in Brussel. Wat mogen we daar van u verwachten?

'Op Brafra is één van onze vroege werken te zien: de 'Three Store Fronts' uit 1965-1966. Deze sculptuur werd voor het eerst geïnstalleerd in het Stedelijk Van Abbemuseum in Eindhoven. Het is 14 meter lang en 2,5 meter hoog en daarmee het grootste werk dat ooit op Brafra is tentoongesteld. De 'Store Fronts', net als de 'Show Windows', werden in eerste instantie gemaakt van architectonische elementen die ik vond op schroothopen of tussen restanten van bouwvallen. Daarna bewerkte ik ze met gordijnen of inpakpapier. Zo creëerde ik een illusie, want ze verborgen niets en de deuren waren vergrendeld. Vanaf 1965 gingen de 'Store Fronts' er heel anders uitzien: de gigantische afmetingen van de architectuur in New York, waar we in 1964 naar toe waren geëmigreerd, begonnen terug te komen in mijn werk. De 'Store Fronts' gingen een industriële koelheid uitstralen, met koude metalen en mechanisch gepolijste oppervlakken. Ze werden sculpturen op zich en dit is één van de grootste. Beatrix (Bourdon, beursdirecteur Brafra, red.) had een aantal plekken op de beursvloer bedacht waar het zou kunnen staan, maar ik stond erop dat dat het bij het restaurant geplaatst zou worden. Dichtbij het publiek, zodat ze er goed en lang naar kunnen kijken.' christojeanneclaude.net en brafa.art

Foto: United Press International © 1963 Christo

Foto: Wolfgang Volz

Het retrospectief 'Christo and Jeanne Claude. Urban Projects' toont met ruim 80 maquettes, tekeningen en collages de belangrijkste stadsprojecten van Christo en Jeanne Claude. De tentoonstelling is tot en met 25 februari 2018 in het ING Art Center, Koningsplein 6 in Brussel te bezoeken.

‘Ieder kunstwerk is voor het publiek’

Foto: Wolfgang Volz